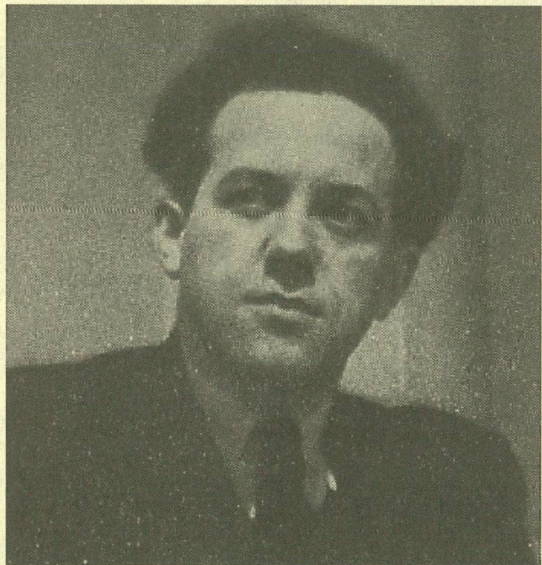

BROUNS, Theo (Kessenich 20 november 1911 – Hasselt 28 maart 1946).

Kreeg als zoon uit een middenstandsgezin zijn radicaal-Vlaamse overtuiging in de colleges van Hechtel en Maaseik. Tegelijk stond Brouns erg open voor de revolutionaire veranderingen in Europa. In 1931 trok hij bewust naar de pas vernederlandste universiteit van Gent, waar hij promoveerde tot doctor in de rechten en licentiaat in de

Theo Brouns was tijdens de bezetting propagandaleider, gouwleider voor Limburg en in 1944 lid van de Raad van Leiding van het VNV. Hij leidde gewapende acties tegen verzetslui en werd daarvoor op 28 maart 1946 terechtgesteld. (ADV N)

politieke en sociale wetenschappen. In Gent was hij onder meer lid van het Algemeen Katholiek Vlaamsch Studentenverbond (AKVS), het Dietsch Studentenverbond en het Sint-Thomasgenootschap van pater Jules Callewaert. In 1936 werd hij voorzitter van het Gentsch Studenten Corps. Intussen was hij ook lid geworden van het Vlaamsch Nationaal Verbond (VNV). In september 1936 werd hij advocaat in Hasselt. Vanaf november 1936 trad hij, op verzoek van volksvertegenwoordiger Gerard Romsée, als redacteur in dienst van het dagblad *De Schelde*, dat nog datzelfde jaar zijn titel in *Volk en Staat* veranderde. Spoedig kwam hij in conflict met hoofdredacteur Herman van Puymbrouck. Deze schaarde zich in de krant, tot groot ongenoegen van een aantal leidende VNV'ers, onder meer van Romsée, aan de kant van Hitler in diens strijd tegen de rooms-katholieke Kerk in Duitsland. In september 1937 was Brouns terug in Hasselt. Hij werd opnieuw advocaat en trad op de voorgrond in de Vlaams-nationale partijpolitiek in Limburg. Hij was nauw betrokken bij de gemeenteraadsverkiezingen van 1938 in Hasselt en bij de parlamentsverkiezingen van 1939. Ook ageerde hij in woord en geschrift tegen de joodse handelaars die zich in het Kempens steenkoolbekken hadden gevestigd. In zijn ogen vormden zij een gevaar voor de Vlaamse en Limburgse eigenheid. Ook meende hij – zoals overigens velen van zijn streekgenoten – dat de joden een oneerlijke concurrentie met de plaatselijke middenstand voerden (immigratie).

Waarnemend gouverneur Romsée koos hem in november 1940 als kabinetschef. Als VNV-propagandaleider en vanaf 1942 als gowleider was Brouns de spil van zijn partij. In 1944 werd hij opgenomen in de Raad van Leiding. Hij verdedigde in toespraken en artikelen in het door hem gestichte VNV-weekblad *De Toekomst* de collaboratie met Duitsland, vanuit Vlaams-nationale en rechts-autoritaire motieven. Daarbij hechtte hij groot belang aan het behoud van de Vlaamse en Dietse cultuur. Hij richtte de Interprovinciale Kultuurdienst op, als tegengewicht voor de SS en de Duitsch-Vlaamsche Arbeidsgemeenschap. Vanaf mei 1943 kreeg Brouns te kampen met een golf van verzetsaanslagen tegen zijn medestanders. Justitie trad, tot grote ontevredenheid van Brouns, niet of slechts in beperkte mate op. De Limburgse gowleider drong dan bij Hendrik Elias aan op bescherming en represailles. In ultimatum aan de VNV-leiding wou hij “de partij in de weegschaal werpen”. Ook richtte hij zich tot de bezetter. In december 1943 vroeg hij aan de Feldkommandantur dat zij zou overgaan tot het gevangennemen en terechtstellen van gijzelaars.

Na de landing in Normandië volgden nog meer aanslagen. Met toestemming van de hoogste instanties, de VNV-leiding inbegrepen, organiseerde Brouns vijf gewapende groepen van de Dietsche Militie – Zwarte Brigade tegen verzetsmensen en

hun sympathisanten. Ook daarbij vielen doden. Bij de bevrijding in september 1944 dook Brouns onder bij pastoor **Jan Spitz** van Ophoven. Een maand later werd hij aangehouden. Door het krijgshof in Luik werd Brouns ter dood veroordeeld. Zijn propaganda voor het oostfront en de inzet van de VNV-militie tegen het verzet werden hem zwaar aangerekend. Op 28 maart 1946 werd hij in Hasselt onder grote belangstelling terechtgesteld.

Brouns was een typisch product van de Vlaams-nationale beweging, die onder invloed van nazi-Duitsland tegelijk een anti-Belgische en een maatschappelijke revolutie nastreefde, in de hoop dat Vlaanderen in het Groot-Germaanse Rijk zijn eigenheid kon behouden.

WERKEN: *Dagboek van mijn gevangenisleven 28 oktober 1944-28 maart 1946*, 1969.

LITERATUUR: J. Bouveroux, *Terreur in oorlogstijd. Het Limburgse drama*, 1984; – B. de Wever, *Greep naar de macht. Vlaams-nationalisme en Nieuwe Orde. Het VNV 1933-1945*, 1994; – F. Sebe-rechts, *Ieder zijn zwarte. Verzet, collaboratie en repressie*, 1994; – E. Raskin, *Gerard Romsée. Een ongewone man. Een gewoon leven*, 1995.

JOS BOUVEROUX